

К. Р. Петренко, кандидат юридичних наук, консультант
Київського районного суду міста Одеси
ORCID: 0000-0003-1223-7956

Р. О. Рекечинський, майор, слухач кафедри військового права
та правоохоронної діяльності Навчально-наукового інституту
воєнної історії, права та соціальних наук Національного
університету оборони України
ORCID: 0009-0002-2025-3411

В. Й. Пашинський, доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри військового права та правоохоронної діяльності
Навчально-наукового інституту воєнної історії,
права та соціальних наук Національного університету
оборони України
ORCID: 0000-0001-7349-2227

СЛУЖБОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА

У статті досліджено поняття та правову природу службового розслідування у Збройних Силах України. На підставі аналізу Дисциплінарного статуту Збройних Сил України, Порядку проведення службового розслідування, наукових підходів і актуальної судової практики визначено місце службового розслідування в механізмі забезпечення військової дисципліни.

Обґрунтовано, що службове розслідування не є видом юридичної відповідальності, дисциплінарним стягненням або завершеним владним рішенням, а становить урегульовану відомчими нормами внутрішню фактовстановлювальну, доказово-аналітичну та підготовчу діяльність в рамках дисциплінарного провадження посадовими особами щодо всебічного, своєчасного, об'єктивного та повного збору матеріалів за фактом дисциплінарного проступку особи (групи військовослужбовців) або невиконання ними функціональних обов'язків.

Її результатом є формування належної фактичної основи для прийняття командиром рішення щодо наявності дисциплінарного проступку, вини військовослужбовця, виду реагування та усунення причин і умов правопорушення. Розкрито співвідношення службового розслідування з дисциплінарним провадженням, службовою перевіркою, провадженням у справах про адміністративні правопорушення та спеціальними видами розслідувань. Виокремлено визначальні ознаки службового розслідування: службовий і внутрішньоорганізаційний характер, нормативно встановлена процесуальна форма, цільова спрямованість на повне та об'єктивне встановлення обставин, допоміжний характер акту службового розслідування, гарантування права військовослужбовця бути почутим і можливість оскарження в судовому порядку кінцевого результату службового розслідування. Запропоновано авторське визначення службового розслідування та обґрунтовано необхідність чіткого розмежування його предмета з предметом інших спеціальних процедур. Одержані результати можуть бути використані для вдосконалення відомчого регулювання та практики військового управління.

Ключові слова: Збройні Сили України, військовослужбовець, військова дисципліна, дисциплінарне правопорушення, командир, службове розслідування, акт службового розслідування, права військовослужбовця, дисциплінарна відповідальність військовослужбовця.

K. R. Petrenko, R. O. Rekechynskyi, V. Y. Pashynskyi. Official investigation in the Armed Forces of Ukraine: concept and legal nature

The article examines the concept and legal nature of the official investigation within the Armed Forces of Ukraine. Based on an analysis of the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine, the procedure for conducting official investigations, scholarly approaches, and current judicial practice, the role of the official investigation in the mechanism for ensuring military discipline is defined.

It is established that an official investigation – in the most general sense – constitutes an activity carried out by relevant officials within the framework of disciplinary proceedings, aimed at the timely, comprehensive, complete, and objective col-

© К. Р. Петренко, Р. О. Рекечинський, В. Й. Пашинський, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

lection and examination of materials regarding a disciplinary offense committed by employees or their failure to perform their functional duties.

Its outcome is the establishment of a proper factual basis for the commander to make a decision regarding the existence of a disciplinary offense, the serviceman's culpability, the appropriate course of action, and the elimination of the causes and conditions contributing to the misconduct. The relationship between an official investigation and disciplinary proceedings, official inquiries, proceedings concerning administrative offenses, and special types of investigations is examined. The defining characteristics of an official investigation are identified: its official and intra-organizational nature; a procedurally prescribed form; a focus on fully and objectively establishing the facts; the ancillary nature of the investigation report; the guarantee of a servicemember's right to be heard; and the possibility of challenging the final outcome of the investigation in court. An original definition of an official investigation is proposed, and the necessity of clearly distinguishing its subject matter from that of other special procedures is substantiated. The results obtained can be used to improve departmental regulations and military management practices.

Key words: *Armed Forces of Ukraine, serviceman, military discipline, disciplinary offense, commander, official investigation, official investigation report, rights of a serviceman, disciplinary liability of a serviceman.*

Постановка проблеми. Відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень і у спосіб, передбачені Конституцією та законами України [1]. Для системи військового управління ця вимога має особливе значення, оскільки дисциплінарна влада командира поєднується з необхідністю оперативного прийняття рішень, суворою підпорядкованістю та підвищеною відповідальністю за стан бойової готовності. В умовах воєнного стану швидкість реагування на порушення військової дисципліни не може виправдовувати довільність, а формальне дотримання процедури не повинно перетворювати службове розслідування на бюрократичну перешкоду для виконання завдань військового управління.

Дисциплінарний статут Збройних Сил України (далі – ДС ЗСУ) визначає військову дисципліну як бездоганне і неухильне додержання військовослужбовцями порядку і правил, встановлених військовими статутами та іншим законодавством України [2, ст. 1 р. І]. Водночас підтримання дисципліни не зводиться до кількості накладених стягнень. Командир має не лише застосовувати дисциплінарну владу, але й запобігати правопорушенням, встановлювати їх причини, належно оцінювати поведінку підлеглих та приймати мотивовані рішення. Саме цю фактовстановлювальну та аналітичну функцію виконує службове розслідування.

Нормативне регулювання визначає мету, підстави, строки, суб'єктів і результат службового розслідування, проте саме поняття продовжує використовуватися у науці та практиці неоднозначно. Його називають складовою дисциплінарного провадження, внутрішньою адміністративною процедурою, комплексом організаційних заходів, способом перевірки інформації або засобом доказування. Різниця у підходах має практичне значення: від правильної кваліфікації залежать межі повноважень комісії, юридичне значення акта службового розслідування, співвідношення з наказом командира та можливість оскарження. Тому уточнення правової природи службового розслідування є необхідним як для розвитку військово-правової доктрини, так і для уніфікації правозастосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика службових розслідувань досліджувалася у працях І.І. Піскуна та О.А. Гутник, які розкрили стадійність цієї діяльності та її зв'язок із дисциплінарним провадженням [3, с. 477–481]. А.А. Астаф'єв на матеріалах діяльності Національної поліції обґрунтував розуміння службового розслідування як сукупності дисциплінарно-процесуальних правових засобів перевірки інформації про дисциплінарний проступок [4]. С.В. Петков, Б.М. Шамрай та П.М. Пашенко зосередили увагу на трансформації системи службових розслідувань у Збройних Силах України в умовах воєнного стану та необхідності поєднання оперативності з гарантіями прав військовослужбовців [5, с. 145–151]. Є.В. Найдьонов розмежував доказову вагу матеріалів службового розслідування та процесуальний статус висновку судової експертизи у справах про матеріальну відповідальність військовослужбовців [6, с. 370–377].

Разом із тим у науковій літературі недостатньо послідовно розмежовуються службове розслідування як внутрішня фактовстановлювальна діяльність, дисциплінарне провадження як ширший комплекс дій та кінцевий наказ командира як акт, що породжує юридичні наслідки. Окремого уточнення потребує також використання конструкції «адміністративна процедура» після набрання чинності Законом України «Про адміністративну процедуру», дія якого прямо не поширюється на відносини військової служби.

Метою статті є уточнення поняття та правової природи службового розслідування у Збройних Силах України, визначення його основних ознак і функцій, розмежування з дисциплінарним провадженням, службовою перевіркою та іншими видами юридично значущої діяльності, а також формулювання авторського визначення цього правового інституту.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі та нормативно-правових актах службове розслідування характеризується через різні ознаки: як складова дисциплінарного провадження, комплекс організаційних і процесуальних заходів, діяльність із перевірки інформації про правопорушення та засіб формування фактичної основи управлінського рішення. Зіставлення зазначених підходів дає змогу встановити спільні ознаки цього правового явища та уточнити його місце у системі військового управління.

Службове розслідування переважно розглядається як діяльність у межах дисциплінарного провадження, спрямована на своєчасне, всебічне й об'єктивне збирання та дослідження матеріалів щодо можливого дисциплінарного проступку [7, с. 3]. А.А. Астаф'єв акцентує на його дисциплінарно-процесуальному характері та спрямованості на перевірку інформації про проступок [4, с. 3], тоді як Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук та Т.П. Мінка визначають службове розслідування як здійснювану в установленому порядку перевірку виконання службових обов'язків і висунутих щодо особи звинувачень [8, с. 121; 9, с. 91]. Отже, спільними для наукових підходів є фактовстановлювальна спрямованість, процедурна форма та зв'язок із вирішенням питання про дисциплінарну відповідальність.

Нормативне визначення закріплено у п. 2 р. I Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 21 листопада 2017 року № 608 (далі – Порядок № 608), відповідно до якого службове розслідування є комплексом заходів, що проводяться для уточнення причин і умов, які сприяли вчиненню правопорушення, та встановлення ступеня вини особи, дії або бездіяльності якої стали його причиною [10]. Це визначення відображає цільову спрямованість розслідування, однак не повністю розкриває його процедурну форму, місце у дисциплінарному провадженні та юридичне значення підсумкового акту.

Верховний Суд у постанові від 31 березня 2021 року у справі № 813/2250/17 зазначив, що висновок службового розслідування не є рішенням суб'єкта владних повноважень, яке безпосередньо породжує юридичні наслідки, а становить службовий документ, тобто є носієм доказової інформації про обставини, які стали підставою для призначення розслідування [11, п.п. 47–49].

Вважаємо, що вказана правова позиція дає підстави відмежовувати службове розслідування від кінцевого управлінського рішення. Матеріали розслідування формують фактичну та доказову основу для реалізації дисциплінарної влади, однак юридичні наслідки для військовослужбовця виникають унаслідок прийняття уповноваженим командиром відповідного наказу.

Службове розслідування необхідно відмежовувати від службової перевірки. Остання має попередній та інформаційно-підготовчий характер і проводиться для перевірки відомостей про можливе правопорушення та встановлення наявності підстав для призначення службового розслідування [10; 7, с. 4]. На відміну від неї, службове розслідування передбачає повне встановлення юридично значущих обставин, оформлення результатів актом і формування фактичної основи для подальшого рішення командира.

Процедурна форма службового розслідування виявляється у нормативному визначенні підстав його призначення, компетенції командира, вимог до наказу, строків, прав та обов'язків учасників і порядку оформлення результатів [10]. Формалізація цих елементів обмежує службовий розсуд, визначає межі предмета розслідування та створює гарантії від довільного застосування дисциплінарної влади.

Матеріали службового розслідування можуть свідчити про ознаки адміністративного правопорушення та передаватися компетентному органу, однак вони не підміняють провадження за КУпАП та підлягають самостійній оцінці судом.

Практичне значення матеріалів службового розслідування виявляється, зокрема, під час розгляду місцевими загальними судами справ про військові адміністративні правопорушення. Так, в одній зі справ, яка розглядалася у Київському районному суді м. Одеси, судом розглядалося питання про притягнення військовослужбовця до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 172-11 КУпАП у зв'язку з несвоєчасним поверненням до військової частини після стаціонарного лікування. До протоколу про адміністративне правопорушення було долучено акт службового розслідування, наказ про його призначення, рапорт посадової особи, пояснення військовослужбовців та інші документи, на підставі яких встановлювалися обставини його відсутності та виконання ним обов'язків військової служби.

Військовослужбовець пояснював несвоєчасне повернення неправильним розумінням повідомлення лікаря та переконанням, що до призначеної перев'язки він продовжує перебувати на лікуванні. Водночас за результатами службового розслідування його вже було притягнуто до дисциплінарної відповідальності, оголошено сувору догану та позбавлено окремих складових грошового забезпечення. Представник військової частини підтвердив, що відсутність військовослужбовця не вплинула на боєздатність підрозділу та не спричинила негативних наслідків.

Оцінюючи матеріали службового розслідування разом з іншими доказами, суд установив склад адміністративного правопорушення, однак урахував відсутність шкідливих наслідків, позитивну характеристику військовослужбовця, визнання ним вини, попереднє застосування дисциплінарного стягнення та інші обставини, у зв'язку з чим визнав правопорушення малозначним і застосував ст. 22 КУпАП [12].

Наведений приклад підтверджує, що акт службового розслідування є важливим джерелом доказової інформації, проте не має для суду наперед установлені сили: викладені в ньому висновки повинні перевірятися та оцінюватися в сукупності з іншими доказами, а дисциплінарна оцінка поведінки військовослужбовця не підміняє самостійного вирішення судом питання про наявність складу адміністративного правопорушення та пропорційність відповідальності.

Узагальнення нормативних положень, доктринальних підходів та судової практики дає підстави виокремити наступні визначальні ознаки службового розслідування у Збройних Силах України.

По-перше, службове розслідування є діяльністю, а не окремим документом. Воно охоплює призначення розслідування, визначення його предмета та виконавців, збирання матеріалів, отримання пояснень, перевірку версій, оцінювання доказової інформації, розгляд заяв і клопотань, установлення обставин, оформлення результатів та подання їх командирі. Акт службового розслідування лише документує результати виконаних дій і не може ототожнюватися з усією процедурою.

По-друге, службове розслідування має внутрішньоорганізаційний характер. Воно здійснюється у системі військового управління за рішенням командира, який має право видавати письмові накази та застосовувати до підлеглого дисциплінарні стягнення. Особи, які проводять розслідування, діють у межах службової компетенції, а предмет дослідження пов'язаний із виконанням обов'язків військової служби, додержанням військової дисципліни, збереженням військового майна та законністю управлінських рішень.

По-третє, ця діяльність є нормативно формалізованою. Розслідування призначається письмовим наказом, у якому мають бути зазначені підстава, обґрунтування або мета, особа, стосовно якої воно проводиться, строк і склад виконавців. Порядок № 608 установлює загальний строк проведення, умови його продовження, права та обов'язки учасників, вимоги до акта і матеріалів, а також порядок прийняття рішення командиром [10]. Процесуальна форма обмежує адміністративний розсуд і створює мінімальні гарантії від довільного застосування дисциплінарної влади.

По-четверте, службове розслідування має фактовстановлювальну та доказово-аналітичну спрямованість. Пункт 3 розділу II Порядку № 608 передбачає встановлення неправомірних дій, причинного зв'язку між правопорушенням і виконанням обов'язків військової служби, ступеня вини, порушених нормативних приписів, причин та умов правопорушення, а за наявності шкоди – її причин, розміру та винних осіб [10]. Отже, завдання комісії полягає не в підтвердженні наперед сформульованого обвинувачення, а в перевірці всієї сукупності юридично значущих обставин, у тому числі тих, що спростовують вину або пом'якшують відповідальність.

По-п'яте, результати розслідування мають підготовчий, а не самодостатній владний характер. Комісія або посадова особа, якій доручено розслідування, не реалізує дисциплінарну владу замість командира. Вона встановлює факти, систематизує матеріали та формулює висновки і пропозиції. Питання про наявність складу дисциплінарного проступку, доведеність вини та вид стягнення вирішує уповноважений командир після оцінки акту та всіх матеріалів. Такий розподіл функцій відмежовує збір та аналіз інформації від прийняття владного рішення.

Зазначені ознаки дозволяють характеризувати службове розслідування як спеціальну внутрішню адміністративно-процедурну діяльність. Водночас термін «адміністративно-процедурна» у цьому контексті використовується в доктринальному, а не у вузькому законодавчому значенні. Закон України «Про адміністративну процедуру» визначає загальний порядок розгляду адміністративних справ шляхом прийняття адміністративних актів, але п. 3 ч. 2 ст. 1 прямо виключає зі сфери його дії відносини, що виникають під час військової служби [13]. Тому принципи та конструкції загальної адміністративної процедури можуть мати орієнтуюче доктринальне значення, однак безпосередньою нормативною основою службового розслідування залишаються ДС ЗСУ, Порядок № 608 та інші спеціальні акти.

Важливо також розмежовувати службове розслідування та дисциплінарне провадження. Дисциплінарне провадження є ширшим за змістом і охоплює виявлення можливого правопорушення, первинну оцінку інформації, вирішення питання про необхідність розслідування, проведення розслідування у визначених випадках, прийняття рішення командиром, обрання стягнення, доведення наказу до військовослужбовця та його оскарження. Службове розслідування є факультативною фактовстановлювальною частиною такого провадження: воно проводиться тоді, коли обставини, причинний зв'язок, вина, наслідки чи розмір шкоди потребують додаткового з'ясування.

Комісія під час проведення службового розслідування повинна володіти не лише знанням нормативної – правової бази, а й навичками критичного мислення та аналізу. Профіль ідеального суб'єкта розслідування передбачає відхід від суто формальної імітації «фактовстановлювальної діяльності» до відтворення реальної картини подій, де основою є об'єктивний причинно-наслідковий зв'язок, який зумовив вчинення правопорушення, а не прагнення командира отримати готове обґрунтування для вже завчасно прийнятого управлінського рішення.

Із цього випливає, що проведення службового розслідування саме по собі не означає неминучого притягнення особи до відповідальності. Його результатом може бути встановлення відсутності події правопорушення, недоведеності вини, наявності поважних причин, виконання правомірного наказу, відсутності причинного зв'язку або інших обставин, які виключають застосування дисциплінарного стягнення. Орієнтація виключно на пошук винної особи суперечить вимогам повноти та об'єктивності й перетворює розслідування на формальне оформлення наперед визначеного рішення.

Необхідно відмежовувати службове розслідування й від провадження у справі про адміністративне правопорушення або кримінального провадження. Комісія не наділена повноваженнями суду, органу досудового розслідування чи посадовою особою, уповноваженою складати протокол і вирішувати справу відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення. Виявлення ознак адміністративного або

кримінального правопорушення зумовлює передачу матеріалів компетентному органу, але висновок комісії не встановлює вини особи у процесуальному значенні та не замінює доказування за правилами відповідного виду судочинства. Так само внесення відомостей до ЄРДР або повідомлення військовослужбовцю про підозру є підставою для перевірки службово-правової сторони його поведінки, але саме по собі не доводить наявності дисциплінарного проступку, вини та причинного зв'язку.

Окремого розмежування потребують службове розслідування за Порядком № 608 та спеціальні процедури, установлені для певних подій. Наприклад, розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань, загибелі або смерті військовослужбовців регулюються спеціальною інструкцією. Верховний Суд у постанові від 13 травня 2025 року у справі № 300/6309/23 наголосив на співвідношенні загальної процедури за Порядком № 608 та спеціального порядку розслідування нещасних випадків [14]. Отже, правильне визначення предмета і правової підстави розслідування є передумовою компетентності комісії та юридичної придатності її висновків.

Процедурні права військовослужбовця є невід'ємним елементом правової природи розслідування. Порядок № 608 передбачає право знати підстави його проведення, бути поінформованим про права та обов'язки, відмовитися від надання пояснень щодо себе та близьких осіб, подавати усні й письмові пояснення та документи, вимагати опитування осіб, заявляти клопотання, висловлювати зауваження, ознайомлюватися з актом і матеріалами, а також оскаржувати рішення [10]. Ці повноваження не утворюють класичної змагальності судового процесу, проте забезпечують реалізацію права бути почутим і дають можливість впливати на формування фактичної основи рішення.

Реальність зазначених гарантій залежить від належного визначення предмета розслідування. Наказ про призначення має дозволяти військовослужбовцю зрозуміти, які конкретні дії, бездіяльність або події перевіряються. Невизначені формулювання створюють можливість довільного розширення меж розслідування, збирання інформації, не пов'язаної з його метою, та притягнення до відповідальності за обставини, щодо яких особа не могла надати пояснення. Виявлення під час розслідування іншого самостійного порушення повинно зумовлювати належне процедурне реагування, а не приховану зміну предмета вже призначеного розслідування.

Об'єктивність розслідування передбачає не лише відсутність особистої заінтересованості членів комісії, а й методологічну неупередженість: перевірку альтернативних версій, зіставлення пояснень з документами й іншими даними, установлення джерела кожної істотної обставини, оцінку суперечностей та наведення мотивів відхилення доказів. Акт, що складається переважно з переказу рапортів і не містить аналізу причинного зв'язку, форми вини та доводів військовослужбовця, не виконує фактовстановлювальної функції, навіть якщо формально відповідає структурі, установленій Порядком № 608.

Виходячи з наведеного, можна констатувати, що службове розслідування виконує щонайменше п'ять взаємопов'язаних функцій. Фактовстановлювальна функція полягає у реконструкції події та визначенні юридично значущих обставин. Доказова – у збиранні, перевірці та систематизації інформації, на якій може ґрунтуватися рішення. Гарантійна – у створенні процедурних умов для захисту військовослужбовця від необґрунтованого стягнення. Управлінська – у забезпеченні командира належною інформацією для вибору законного й пропорційного реагування. Превентивна – у виявленні організаційних причин і умов порушення та підготовці заходів для їх усунення.

Провівши аналіз наявних у науковій літературі підходів пропонується власне визначення поняття «службове розслідування у Збройних Силах України», під яким розуміємо комплекс заходів, спрямованих на з'ясування причин і умов, що сприяли вчиненню того чи іншого правопорушення, а також на встановлення ступеня вини конкретних осіб (чи групи військовослужбовців), чиї дії або бездіяльність яких стали причиною вчинення правопорушення. Таке формулювання, акцентує увагу не лише на встановленні факту правопорушення, а й на з'ясуванні всієї сукупності обставин, що йому передували.

Головною метою цієї діяльності, яке здійснюється уповноваженою посадовою особою або спеціально призначеною комісією у визначеній процедурній формі, є всебічне, повне, своєчасне й неупереджене з'ясування обставин можливого правопорушення, встановлення причинно-наслідкового зв'язку та ступеня вини осіб (або групи військовослужбовців), а також забезпечення прав військовослужбовця і подальшого припинення командиром (начальником) законного та обґрунтованого управлінського рішення.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки щодо сутності службового розслідування у Збройних Силах України.

Правова природа службового розслідування полягає передусім в тому, що воно не є ані заходом дисциплінарного стягнення, ані остаточним юрисдикційним актом, а становить самостійний інструмент фактовстановлювального характеру. Цей процес згідно з яким уповноважені посадові особи здійснюють збирання доказів, фіксацію та оцінку фактично наявних даних, з метою повного та всебічного з'ясування всіх обставин, які сприяли вчиненню правопорушення, причинно-наслідкового зв'язку між діями (бездіяльністю) особи (групи військовослужбовців) та негативних наслідків, а також ступеня

вини осіб. Основним призначенням службового розслідування є не притягнення особи до відповідальності як таке, а встановлення об'єктивної істини на підставі повного, всебічного та неупередженого з'ясування причин і умов вчинення правопорушення.

Місце службового розслідування в механізмі військового управління має допоміжний, функціонально-визначальний характер. Воно відіграє роль серед фактовстановлювальної діяльності, що передуює прийняттю командирського рішення в межах дисциплінарної відповідальності, і виконує щодо нього забезпечувальну функцію. Невід'ємною складовою правової природи службового розслідування є процедурні гарантії військовослужбовця: право знати підстави та предмет розслідування, надавати пояснення і документи, заявляти клопотання, висловлювати зауваження, ознайомлюватися з матеріалами та оскаржувати кінцеве рішення. Дотримання цих гарантій, належне визначення предмета розслідування, перевірка альтернативних версій і мотивована оцінка всіх зібраних матеріалів є необхідними передумовами законності та обґрунтованості реалізації дисциплінарної влади.

Матеріали службового розслідування є доказовою та фактологічною основою, на якій ґрунтується рішення командира про притягнення військовослужбовця до дисциплінарної, матеріальної чи іншого виду відповідальності. Наявність матеріалів надає рішення командира законної підстави для притягнення до відповідальності військовослужбовця. Фінальний документ – акт службового розслідування лише фіксує результати службового розслідування, та не є критерієм юридичних наслідків для військовослужбовця. Такі наслідки виникають після прийняття командиром відповідного наказу або іншого передбаченого законом рішення.

Таким чином, службове розслідування виступає не формальною процедурною вимогою, а гарантією законності та обґрунтованості реалізації дисциплінарної влади командира (начальника). Його функціональна цінність полягає, з одного боку, у забезпеченні командира (начальника) повною та достовірною інформацією, необхідною для прийняття правомірного управлінського рішення, а з іншого – у наданні військовослужбовцю можливості реалізувати законне право на відстоювання свої позиції та захист своїх прав, в межах відповідної процедури, оскільки її проведення вимагає дотримання встановлених процесуальних гарантій захисту прав і законних інтересів військовослужбовця, стосовно якого воно здійснюється.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 07.07.2026).
2. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24 березня 1999 року № 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text> (дата звернення: 07.07.2026).
3. Піскун І. І., Гутник О. А. Стадії службового розслідування в Збройних Силах України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 477–481. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-2/124> (дата звернення: 07.07.2026).
4. Астаф'єв А. А. Адміністративно-правові засади проведення службового розслідування в органах Національної поліції України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2021. 242 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/ba610f88-765a-417a-bf00-43ac8f11db77/content> (дата звернення: 07.07.2026).
5. Петков С. В., Шамрай Б. М., Пашенко П. М. Трансформація системи службових розслідувань у Збройних Силах України в умовах воєнного стану: від бюрократичного обтяження до оперативності службових перевірок. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: *Юридичні науки*. 2026. Т. 37 (76). № 1. С. 145–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.1/23>.
6. Найдьонов Є. В. Матеріальна відповідальність військовослужбовців за шкоду, завдану державі: проблеми реалізації через цивільний позов у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: *Право*. 2025. Вип. 91. Ч. 4. С. 370–377. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.52>.
7. Службові розслідування: у Збройних Силах України, у Національній гвардії України, у Державній прикордонній службі України. К. : ВД «Професіонал», 2022. 350 с.
8. Адміністративне право України: підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Горощук, О.В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. К.: Юрінком Інтер, 2018. 544 с.
9. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник. Т.П. Мінка та ін.; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 278 с.
10. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України : наказ Міністерства оборони України від 21 листопада 2017 року № 608. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text> (дата звернення: 07.07.2026).
11. Постанова Верховного Суду від 31 березня 2021 року у справі № 813/2250/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95918040> (дата звернення: 07.07.2026).
12. Постанова Київського районного суду м. Одеси по справі № 947/8864/26 Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133056900> (дата звернення: 07.07.2026).

13. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 07.07.2026).

14. Постанова Верховного Суду від 13 травня 2025 року у справі № 300/6309/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127308596> (дата звернення: 07.07.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 10.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.09.2026